

۲۱۰۱۸۷۵

آموزش و یادگیری تاریخ

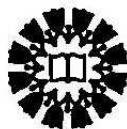
جرف تیمنر، کیت ورنون و کریستین کینیلی

ترجمه

محمد غازی

تهران

۱۳۹۸

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

بزویشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی

Timmins, Geoffrey

سرشناسه: تیمینس، جفری
عنوان و نام پدیدآور: آموزش و یادگیری تاریخ / جف تیمینز، کیت ورنون، کریستین کینیلی؛ ترجمه محمد غفوری.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: چهارده، ۲۶۶ ص.: جدول.

فروست: «سمت»؛ ۲۳۰۶. تاریخ؛ ۶۶.

شابک: ۹-۰۷۶۴-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۳۱۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی:

Teaching and Learning History, c2005.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تاریخ — راهنمای آموزشی (عالی)

موضوع: History — Study and Teaching (Higher)

شماره افزوده: ورنون، کیت، ۱۹۶۲م. — Vernon, Keith, 1962

شناسه افزوده: کینیلی، کریستین، ۱۹۵۶م. — Kinealy, Christine, 1956

شناسه افزوده: مری، محمد، ۱۳۶۳ — مترجم.

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

رده‌بندی کنگره: ۳۷۹.۵۲۸/۲ D ۱۶

رده‌بندی دیویی: ۹۰۷/۱۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۷

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی

Teaching and Learning History, Geoff Timmins, Christine Kinealy, Keith Vernon.
London: Sage, c2005.

آموزش و یادگیری تاریخ

جف تیمینز، کیت ورنون، کریستین کینیلی

ترجمه محمد غفوری

ویراستار: سحر غفاری بیجار

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۸

تعداد: ۳۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ و صحافی: چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

قیمت: ۳۱۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و

عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰-۲.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

@sazman_samt

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
یازده	یادداشت مترجم
۱	سپاسگزاری
۳	تدریس و یادگیری علوم انسانی در آموزش عالی
۶	پیشگفتار
۸	مقدمه
۹	هدف‌ها و رویکردها
۱۰	محک‌زنی تاریخ
۱۲	مسائل کلیدی
۱۳	بنیادهای بحث
۱۴	ابعاد خاص درسگانی
۱۷	فصل اول: وضعیت رشته تاریخ
۱۷	مقدمه
۱۹	تقسیم‌بندی‌های درونی
۱۹	تاریخ به منزله رشته‌ای دانشگاهی
۲۰	ایجاد کیش- قانون تاریخی
۲۳	تاریخ نو و تاریخ قدیمی
۲۸	چالش پسامدرنیسم
۳۱	جبهه تاریخ در «جنگ‌های فرهنگی» دهه ۱۹۹۰
۳۲	مباحثه بر سر تاریخ مدرسه‌ای
۳۶	مسئله تاریخ همگانی
۳۹	فشارهای بیرونی
۴۰	توسعه آموزش عالی
۴۲	رشد ضابطه‌مندی
۴۶	وضعیت امروزی تاریخ

۵۰	مآخذ اصلی
۵۰	تارنماها
۵۱	فصل دوم: پیشرفت و تفاوت
۵۱	مقدمه
۵۲	مسائل مربوط به عملیاتی کردن پیشرفت و تفاوت
۵۲	بافتی که این مفاهیم باید در آن مدون شوند
۵۳	محدودیت‌های پیش روی کنش‌ها و آرزوهای فردی
۵۴	امادی از درسگان که باید مورد توجه قرار گیرند
۵۵	تحقیق درباره پیشرفت و تفاوت
۵۷	بُست محتوایی
۵۷	از وسعت به تنگ
۶۴	از اجبار به سواد اجبار
۶۶	مهارت‌ها و گستر منابع دست اول
۶۷	دروس پایان‌نامه و پیش‌ایان‌نام
۶۸	استفاده بیشتر از منابع دست اول و طوح ۲ و ۳ در قیاس با سطح ۱
۷۲	جنبه‌های تدریس و یادگیری و ارزشیابی
۷۳	پیش به سوی یادگیری مستقل
۷۵	فاصله گرفتن از سخنرانی
۷۶	به سوی بهره‌گیری ارزشیابانه از شواهد دست‌اول
۷۶	به سوی ارزشیابی مبتنی بر کار پایان ترم
۷۸	نتیجه‌گیری
۸۱	مآخذ اصلی
۸۱	تارنماها
۸۲	فصل سوم: مسائل محتوایی
۸۲	مقدمه
۸۴	محک‌زنی و محتوا
۸۷	عمق زمانی و چشم‌اندازهای جغرافیایی
۸۸	امکان‌های دروس کل‌نگرانه
۹۱	مشکلات دروس کل‌نگرانه
۹۳	عمق زمانی و گستره جغرافیایی در برنامه‌های تاریخ
۹۴	تنوع تخصص‌ها

۹۵	تاریخ سیاسی
۹۶	تاریخ زنان و تاریخ جنسیت
۹۹	تاریخ نژادی و قومی
۱۰۰	تاریخ محلی و منطقه‌ای
۱۰۲	تاریخ محیط زیست
۱۰۳	محتوا و نقش تاریخ در مقطع کارشناسی
۱۰۴	بازاندیشی
۱۰۴	آمایش مقدماتی
۱۰۶	آمایش پس از مرحله مقدماتی
۱۰۸	پایان‌نامه‌ها در مقطع کارشناسی
۱۰۸	استفاده از شواهد دست‌نویس
۱۰۸	پایان‌نامه‌های قانع‌کننده خود را بنویسید؟
۱۰۹	حجم پایان‌نامه
۱۱۱	نتیجه‌گیری
۱۱۲	مآخذ اصلی
۱۱۲	تارنماها
۱۱۳	فصل چهارم: مهارت‌ها و قابلیت‌های ذهنی مورخ
۱۱۳	مقدمه
۱۱۵	محک‌زنی، مهارت و صلاحیت‌های ذهنی مورخ
۱۱۹	نقش مهارت‌ها در مقطع کارشناسی تاریخ
۱۱۹	حرفه تاریخ
۱۲۳	حرفه تاریخ و محیط کار
۱۲۶	تدریس مهارت‌های خاص رشته به دانشجویان تاریخ
۱۲۷	پرورش مهارت‌های تفکر مفهومی
۱۲۸	پرورش مهارت‌های عملی
۱۳۵	پرورش مهارت‌های پیشرفته تاریخی دیگر
۱۳۶	ارزش دروس مهارت‌بنیاد
۱۳۸	تدریس مهارت‌های عام به دانشجویان تاریخ
۱۳۸	مهارت‌های مطالعاتی پایه‌ای
۱۴۲	مهارت‌هایی با کاربرد گسترده‌تر
۱۴۶	مهارت‌های مربوط به محل کار
۱۵۰	نتیجه‌گیری

۱۵۲	مآخذ اصلی
۱۵۲	تارنماها
۱۵۳	فصل پنجم: یادگیری و تدریس
۱۵۳	مقدمه
۱۵۴	محک‌زنی و یادگیری و تدریس تاریخ
۱۵۵	نقش مدرس تاریخ در یادگیری و تدریس
۱۵۵	رابطه میان مدرس و چیزی که تدریس می‌شود
۱۵۷	پرداختن به خودانتقادی متفکرانه
۱۵۸	بازدادن تدریس با فعالیت‌های پژوهشی
۱۶۰	سرانجام
۱۶۰	نمادهای وارد شده بر سخنرانی
۱۶۱	مزایای سخنرانی
۱۶۲	نقش سخنرانی رویکردهای تعاملی
۱۶۶	آماده کردن سخنرانی
۱۶۹	سمینار و کار گروهی
۱۶۹	مزایای سمینار
۱۷۰	دشواری‌های محقق کردن مزایای سمینار
۱۷۱	چند نمونه از روش‌های مختلف ارائه سمینار
۱۷۷	استفاده از آی‌سی‌تی در تدریس تاریخ در مقصع کارشناس
۱۷۷	رویکردهای کلی
۱۷۸	رویکردهای مختلف به تدریس برخط تاریخ
۱۷۹	پروژه تدریس و یادگیری در عصر دیجیتال
۱۸۱	کار پایان ترم برای کنسرسیوم عملیاتی کردن تاریخ
۱۸۳	مزایای رویکردهای تدریس برخط
۱۸۸	معایب یادگیری برخط
۱۹۱	توصیه‌هایی برای توسعه تدریس وب‌بنیاد
۱۹۴	نتیجه‌گیری
۱۹۶	مآخذ اصلی
۱۹۶	تارنماها
۱۹۷	فصل ششم: مسائل ارزشیابی
۱۹۷	مقدمه

۱۹۹	معیارهای ارزشیابی
۲۰۱	تعداد معیارها
۲۰۴	حد و حدود کاربریست
۲۰۵	ارزش نسبی معیارها
۲۰۵	شفافیت معیارها
۲۰۶	مزایای معیارهای ارزشیابی
۲۰۷	نگرش‌های دانشجویان درباره معیارهای ارزشیابی
۲۰۸	گزاره‌نامه دستاوردها
۲۰۹	تدوین گزارشنامه‌های دستاوردها
۲۱۳	مزایای گزاره‌نامه دستاوردها
۲۱۵	توسعه معیارهای ارزشیابی: به نمونه موردی کوچک
۲۱۶	بافت و رویکرد
۲۱۷	بحث درباره یافته‌ها
۲۲۲	رویه آینده: فهرستی از اقداماتی که باید انجام شود
۲۲۳	ارزشیابی از طریق کار پایان ترم و امتحانات:لاحظات کلی
۲۲۴	کاستی‌های امتحانات
۲۲۶	کارنوشت به عنوان یکی از عناصر پیشرفت
۲۲۷	سرسختی امتحانات
۲۲۹	ارزشیابی در عمل
۲۲۹	انواع ارزشیابی جستارها
۲۳۱	مشکلات ارزشیابی جستارها
۲۳۳	اشکال دیگر ارزشیابی
۲۳۹	نتیجه‌گیری
۲۴۳	مآخذ اصلی
۲۴۳	تارنها
۲۴۴	نتیجه‌گیری
۲۴۹	پیوست ۱: نمونه‌گیری در مورد رویکردها
۲۵۰	پیوست ۲: تارنماهایی برای یادگیری و تدریس در آموزش عالی تاریخ
۲۵۳	کتاب‌شناسی

دربارهٔ این مجموعه

«سمت»، به موجب اساسنامه و شرح وظایف خود، مأموریت تدارک و تدوین کتب درسی و مبنایی دانشگاه‌ها در رشته‌های علوم انسانی را بر عهده دارد. اما پیداست که کتاب‌ها، در نگاهی عام‌تر، رسانهٔ آموزشی تنها یک مؤلفه از مؤلفه‌های چندگانهٔ هر نظام آموزشی است و چنانچه سایر مؤلفه‌های آن نظام، نظیر برنامهٔ درسی، روش تدریس و مهارت‌های بایسته در دانشجو، به درستی شکل نگیرد بهترین کتاب‌ها یا رسانه‌های آموزشی نیز اثربخشی لازم را در فرایند آموزش نخواهند داشت.

از این رو، پژوهشکدهٔ تحقیق و توسعهٔ علوم انسانی «سمت»، پس از تأسیس گروه «مطالعات کتاب درسی دانشگاهی» و اهتمام به معیارسازی ساختار کتاب، تصمیم گرفت تا در گستره‌ای وسیع‌تر، واکاوی دیگر ابعاد آموزش دانشگاهی در هریک از رشته‌های علوم انسانی را، به تفکیک رشته و موضوع، در دستور کار قرار دهد و در این راستا برنامه‌ریزی برای تدوین مجموعهٔ «بازاندیشی آموزش دانشگاهی رشته‌های علوم انسانی»، که کتاب حاضر در زمرهٔ آن قرار می‌گیرد، آغاز گردید.

برای تأمین محتوای علمی این مجموعه، طراحی برنامه‌ای کلان‌نگرانه و ترسیم چشم‌اندازی دوراندیشانه نیز بود. لذا پژوهشکده فعالیت خود را در چهار محور کلی برنامه‌ریزی کرد: (۱) فرهنگ‌سازی و زمینه‌سازی (از رهگذر بررسی تجارب دیگر ملل و فرهنگ‌ها و شناسایی رویکردهای علمی جدید در آموزش دانشگاهی رشته‌های علوم انسانی، و انتقال آن‌ها به محافل علمی کشور)؛ (۲) برگزاری همایشی علمی- تخصصی محدود (میان متخصصان حوزه‌های مرتبط با این موضوع، چه در مرحلهٔ آسیب‌شناسی وضع موجود و چه در مرحلهٔ یافتن راهکارهای نهایی)؛ (۳) اجرای طرح‌های پژوهشی (مبتنی بر نیازهای بومی جامعه دانشگاهی ایران)؛ (۴) زمینه‌سازی برای اجرایی شدن دستاوردها (و انعکاس یافته‌های پژوهشی به نهادهای سیاست‌گذار در برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه).

در تحقق محور نخست، و به منظور انتقال مباحث علمی جدید به محافل علمی کشور، ترجمهٔ کتاب‌ها یا مجموعه مقالات منتخب و یا تألیف‌هایی در ریت گرانهٔ گزارش‌گونه در دستور کار قرار گرفت، و در انتخاب گزینه‌های نهایی ترجمه برای هر کدام از رشته‌ها، آثار متعدد انگلیسی و غیرانگلیسی گردآوری و بررسی گردیده و معیارهایی خاص، با توجه به اهداف این مجموعه، مبنای گزینش نهایی واقع شده است. انکای محتوای کتاب بر مبنای علمی- سطح در حوزه‌های روان‌شناسی یادگیری و تعلیم و تربیت، عدم اکتفای مؤلف به بیان تجارب شخصی و علمی، باکال بر نیازهای مقطع دانشگاه (و نه مقاطع پیش‌تر از آن)، جامعیت نسبی در پرداختن به مؤلفه‌های تواناگون دخیل در فرایند آموزش و توجه به فناوری‌های جدید آموزشی و اقتضانات فضای مجازی نمونه‌هایی از معیارهای مدنظر بوده است.

فهرست جامع و روزآمدی از عناوین این مجموعه، در انتهای هر مجلد، ضمیمه گردیده است و بی‌تردید، این فهرست بر اساس نیازسنجی‌های آتی «سمت» گسترش خواهد یافت.

این مجموعه با پیشنهاد، پیگیری و همفکری دکتر مهدی احمدی شکل گرفته و تدویم یافته است، و پژوهشکده «سمت» همکاری و کوشش ایشان را ارج می‌گذارد.

ترجمه آثاری نظیر پژوهش حاضر معمولاً با دو پیش فرض انجام می شود: نخست اینکه رویکردهای رایج در تدریس رشته تاریخ (و بسیاری از رشته های دیگر علوم انسانی) در دانشگاه های ما مطلوب و کارآمد نیستند، و دوم اینکه تجارب و راهکارهای مطرح شده در چنین پژوهش هایی را می توان از رهگذر «بومی سازی»، به کار گرفت و شماری از کاستی ها و معایب نظام آموزش دانشگاهی را برطرف کرد. درباره گزینه نخست، کمتر می توان مناقشه کرد، گرچه دیدگاه های متفاوتی درباره چند و چون این ناکارآمدی ها وجود دارد. اما گزینه دوم بسیار بحث انگیزتر است. از منظری خوش بینانه و عمل گرا، کافی است تا تجارب موفق را به خوبی بشناسیم و سپس آن ها را در قالب الگوهایی کارآمد در نظام آموزشی داخلی بازتولید کنیم. اما در منظر مخالف، باز آفرینی تجارب آموزشی مختص به یک بافت فرهنگی خاص در یک بافت فرهنگی دیگر بسیار دشوارتر از آن چیزی است که تصور می شود، و حتی شاید ناممکن باشد. البته کتاب ها و از این دست قرار نیست پاسخی صریح و نهایی به این پرسش ها دهند، بلکه بازخوردی از تجارب موفق و تجارب شکست خورده را ممکن می سازند و دریافته ها و پیشنهادی مفید آن خود را پیش رو می گذارند.

پرسش اصلی کتاب حاضر این است که تاریخ را چگونه باید به دانشجویان این رشته تدریس کرد؟ پاسخ این پرسش، از یک سو متأثر از نوع دیدگاه در فلسفه علم تاریخ، و از سوی دیگر، متکی بر رویکردهای نظری در علوم تربیتی و روانشناسی است. چنین نگاهی به آموزش تاریخ، که ریشه در دو شاخه علمی مجزاً اما مرتبط دارد، در جامه دانشگاهی ما کمتر یافت می شود. اکثراً به تجارب عملی و پراکنده تدریس، و حتی ساماندهی این گونه تجارب در قالب الگوهایی برای آموزش، اگرچه در جای خود می تواند کارگشا و مفید باشد، اما فاقد ماهیت علمی است و تعمیم پذیری و تکرارپذیری این گونه یافته ها همواره محل تردید خواهد بود. و البته برای دستیابی به آن نگاه علمی و فراگیر شدن آن، نوعی اهتمام همگانی و عزم ملی لازم است، و آن اهتمام و عزم دست ندهد، کوشش های فردی و گسسته چند استاد و دانشجو راه به جایی نخواهد برد.

افزون بر این، کاستی های آموزش دانشگاهی ایران در حوزه تاریخ فقط مربوط به محیط داخلی دانشگاه و برنامه ریزی های درسی در سطح آموزش عالی نمی شود، و مشکل عمده دانشجویان تاریخ در ایران میراث پر عیب و نقص یادگیری تاریخ در مقاطع پیش از دانشگاه است که گریبان آن ها را در دوره آموزش عالی نیز رها نمی کند. در سطح جهانی نیز تمرکز اصلی برنامه ریزان آموزشی ارتقای مداوم شیوه های تدریس در مقاطع پیش از آموزش عالی است و گواه آن نیز پژوهش های واقعاً پر شمار و متعددی است که درباره یادگیری و تدریس تاریخ در این مقاطع انجام شده است، چنان که اگر بخواهیم مقایسه ای ساده کنیم، میزان پژوهش های مربوط به

آموزش تاریخ در دانشگاه در قیاس با آثار مربوطه در زمینه آموزش تاریخ در مدارس همچون برکه‌ای کوچک در برابر دریایی بزرگ است. در واقع، در غرب نیز مسئله آموزش تاریخ دانشگاه به تازگی مورد توجه قرار گرفته است و مورخان دانشگاهی پی به بحرانی در تدریس تاریخ در آموزش عالی برده‌اند. با این همه، جنس و عمق بحران‌ها در سطح آموزش عالی تاریخ در کشورهای توسعه‌یافته با کشور ما بسیار متفاوت است و این نکته‌ای است که در همان ابتدا باید مد نظر داشت. ما هنوز دست به هیچ بررسی جامع و انتقادی قابل قبولی درباره برنامه‌ریزی درسی در حوزه تاریخ در مراحل پیش از دانشگاه نزده‌ایم و ثمربخشی هر گونه تلاش اصلاح‌گرانه در سطح آموزش عالی در گرو تلاش برای رفع معایب رویکردهای تدریس در سطوح پیشین است، و البته شماری از کاستی‌های موجود میراث «نظام عمومی آموزش» در کشور ماست.

این همه، نمی‌توان به امید روزی نشست که امواج تغییرات در سطوح پایین نظام آموزش سطوح بالاتر در آموزش عالی را نیز درنوردد. اکنون باید از هر نقطه و در هر جایی که می‌توان، برای ساختن و، در حد توان، غلبه بر مشکلات دست به کار شد. گروه مطالعات تاریخی پژوهش‌محقق و توسعه علوم انسانی «سمت»، که مسئولیت پیشبرد بخش مربوط به آموزش تاریخ در برنامه گسترده ت «بازاندیشی آموزش دانشگاهی رشته‌های علوم انسانی» را بر عهده دارد، با حمایت از ترجمه آثار صاحب‌نظران غربی از یک سو، و پژوهش‌های داخلی و بومی از سوی دیگر، همین هدف را دنبال می‌کند.

این کتاب دومین اثر از مجموعه‌ای است که درباره آموزش تاریخ در دانشگاه، در سازمان مطالعه و تدوین (سمت) ترجمه و نشر می‌شود و امید است که با افزودن آثار روزآمد و معتبر دیگری، که در برنامه گروه تاریخ این سازمان گنجانده شده‌اند، این مجموعه گسترده‌تر و پربارتر شود. بر خلاف کتاب پیشین، نوشته آس بوث^۱، از حاضر دامنۀ جغرافیایی و فرهنگی وسیع‌تری را دربرمی‌گیرد، هرچند که عمدتاً به چند کشور توسعه‌یافته انگلیسی‌زبان محدود می‌شود. مؤلفان با بررسی مختصر تحولات نظری و معرفت‌شناختی در تاریخ‌نگاری آکادمیک نگاهی دقیق و جزئی‌نگرانه به گزیده‌ای از سرفصل‌های درسی رشته تاریخ در شماری از دانشگاه‌های معتبر انگلیسی‌زبان می‌اندازند و دو رویکرد عمده در تدریس تاریخ را شناسایی می‌کنند: رویکرد محتوایی و رویکرد مهارت‌بنیاد. محتوای محوری ویژگی فراگیر و پایدار تدریس تاریخ به شیوۀ سنتی است. با این حال، هر چیزی را که متعلق به گذشته است نمی‌توان مطلقاً ناکارآمد دانست و به سادگی کنار گذاشت. انتقال محتوا با حجم مناسب و کیفیت مطلوب امری است که همیشه برای مدرسان دانشگاه موضوعیت دارد و هرگز نباید محتوا را به پای هر ملاحظه

۱. بوث، آلن (۱۳۹۴)، آموزش تاریخ در دانشگاه، ترجمه سید محسن علوی‌پور، تهران، سمت.

دیگر قربانی کرد. رویکرد دوم که بر آموزش مهارت‌ها تأکید می‌ورزد ممکن است به برداشت‌های فنی صرف بینجامد. اصطلاح «مهارت» شاید تنها تداعی گر مجموعه‌ای از قابلیت‌های عملی و فنی دانشجویان در برخورد با منابع کارشان باشد، اما نویسندگان بر جنبه ذهنی‌تر و انتقادی‌تر این مفهوم انگشت می‌گذارند و حتی اولویت آن را بر محتوا مؤکد می‌سازند. مهارت‌هایی که نویسندگان به آن‌ها اشاره می‌کنند نه فقط یادگیری فعالانه در تاریخ را تسهیل می‌سازند بلکه دانشجو را برای برآوردن انتظارات اجتماعی و عمومی‌ای که متوجه تخصص آکادمیک آن‌هاست آماده می‌سازند. در کنار ضرورت ارتقا و ابداع شیوه‌های نوتر برای ارزیابی آکادمیک کار دانشجویان، ارتباط با سپهر همگانی و تعامل مستقیم با بازار کار از همان نخستین مراحل تدریس تاریخ دیگر نکته مهمی است که تیمینز، ورن و کینیلی بر آن تأکید می‌کنند.

کتاب حاضر از میان چند کتاب با موضوع مشابه و بنا بر معیارهای خاصی گزینش شده است. از جمله آثار مهم دیگری که درباره تدریس تاریخ در آموزش عالی بحث کرده‌اند می‌توان به چند کتابی اشاره کرد که تحت نظر و یا با همکاری آلن بوث تهیه شده‌اند. جدیدترین کتاب بوث حاصل گفتگوی او با ۲۰۰ مورخ و استاد رشته تاریخ^۱ است که گزارشی از تجارب و راهکارها، پیشنهادها و روش‌های آن‌ها در زمینه تدریس تاریخ را عرضه می‌دارد. کتاب فوق‌علی‌رغم اشتغال بر معجزه‌ها، از تجارب وسیع و ارزشمند، به بررسی مستقل سازوکارهای نهادی در آموزش تاریخ، به چالش‌های پنداری، کتاب دیگری که تحت سرپرستی بوث و پل هایلند گردآوری شده است^۲ متشکل از مجموعه مقالاتی است که هر یک به زوایای مختلفی از موضوع آموزش توجه می‌کند. چنین مجموعه مقالاتی زمانی سودمندترند که مخاطب آن‌ها، از پیش، شناختی کلی از مسائل اصلی داشته باشد و در پرتو این شناخت به بررسی دیدگاه‌های متفاوت و متنوع درباره هر یک از این مسائل بپردازد. گذشته از آن، برخی از مقالات کتاب که به مسائل فنی آموزش در عصر دیجیتال می‌پردازد، اکنون کهنه شده و ارزش آموزشی خود را از دست داده‌اند. علاوه بر این، بوث به همراه یوید لودیگسون مجموعه مقالات دیگری را درباره آموزش تاریخ فراهم آورده است که حاصل برگزاری همایشی در سال ۲۰۱۴ در کشور سوئد بوده است.^۳ کتاب فوق نیز علی‌رغم سبب‌آلودگی فاقد منظر وحدت‌بخشی است که در گزینش کتاب حاضر مدنظر بوده است. در نهایت نیز باید از

1. Booth, A. (2015), *History Teaching At Its Best: Historians Talk about What Matters, What Works and What Makes a Difference*, Rippleround Publishing.
2. Booth, A. and Hyland, P. (eds.) (2000), *The Practice of University History Teaching*, Manchester University Press.
3. Ludvigsson, D. and Booth, A. (2015), *Enriching History Teaching and Learning: Challenges, Possibilities, Practice* (Proceedings of the Linköping Conference on History Teaching and Learning in Higher Education, Linköping University).

کتاب آموزش رشته تاریخ در عصر استانداردها^۱ به سرپرستی آدل نای و جنیفر کلارک، استادان دانشگاه‌های آدلاید و نیوانگلند در استرالیا، یاد کرد که مجموعه‌ای است از مقالات پرشمار و متنوع که طیف گسترده‌ای از مسائل نظری، روشی و عملی را دربرمی‌گیرد. کتاب مزبور به خاطر وسعت دید و پوشش علائق و تجارب گسترده می‌تواند در حکم مکملی ضروری و سودمند برای اثر پیش رو باشد. اما آنچه باعث شد از میان آثار فوق، کتاب آموزش و یادگیری تاریخ برای ترجمه انتخاب شود ضرورت دسترسی به گزارشی یک‌دست و منسجم از وضعیت تدریس رشته تاریخ در دانشگاه‌های معتبر در قالب یک تک‌نگاری مستقل بود. تلاش تطبیقی و وحدت‌بخش نویسندگان در کتاب حاضر که مسائل و دستاوردهای مهم در حوزه آموزش تاریخ در دانشگاه را از منظری واحد در کنار هم قرار می‌دهد آن را به مقدمه‌ای ضروری برای مطالعه هر یک از دیگر پژوهش‌های مربوط تبدیل می‌کند. در واقع، کتاب آموزش و یادگیری تاریخ در حکم اثری کلاسیک است که، به جای اتکا بر تجارب متفرق و پراکنده، محدودیت‌های ملی را که برخی از آثار مزبور گرفتار آن‌اند کنار زده و با شناسایی موضوعات اصلی و بررسی مصادیق آن‌ها در گستره‌های وسیع تر جغرافیایی و آموزشی، زمینه را برای سنجش استانداردها، دیگر پژوهش‌های مربوط فراهم می‌کند.

هر کتابی با زبان تخصصی خودش دشواری‌هایی را بر مترجمان تحمیل می‌کند، اما دشواری خاص این کتاب، تفاوت عمیق میان نظام آموزشی کشورهای مورد بررسی و نظام آموزشی در ایران برمی‌آید. اصلاح‌شناسی مدونی در فارسی برای توصیف آن‌ها وجود ندارد. از همین رو، برخی از اشارات احتمالی برای بسیاری از مخاطبان دلیذر نبوده و یا از نظر آنان، باید معادل‌های بهتری را جایگزین کرد. به هر روی مترجم امیدوار است که مخاطبان کتاب خطاهای احتمالی در ترجمه را تا حد قطعاً مسئولیت آن‌ها با مترجم است، به وی گوشزد نمایند تا در ویرایش‌های بعدی اصلاح نماید.

در پایان لازم می‌دانم از تمامی همکاران و دست‌انداگران پژوهشکده «سمت» سپاسگزاری کنم: دکتر مهدی احمدی، دبیر مجموعه، که نسخه‌ای از متن اصلی این کتاب را در اختیار مترجم قرار دادند و وظیفه دشوار مدیریت برنامه‌بازاندیشی در آموزش علوم انسانی در این سازمان را متکفل شده‌اند؛ دکتر زهیر صیامیان، مدیر گروه تاریخ «سمت»، به سبب حمایت‌های بی‌دریغش از ترجمه و نشر چنین آثاری؛ و دکتر نصرالله صالحی به جهت ارزیابی و تأیید کتاب حاضر برای ترجمه.

محمد غفوری

بهار ۱۳۹۹

1. Clark, J. and Nye, A. (eds.), (2018), *Teaching the Discipline of History in an Age of Standards*, Springer.